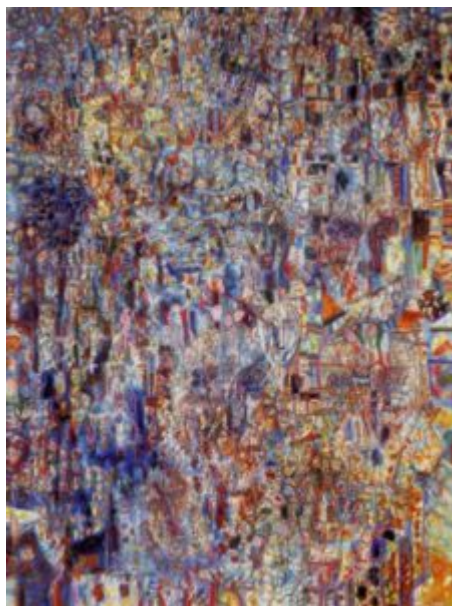

Η ΚΡΙΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (του Γιάννη Παρασκευουλάκου)

1ο μέρος : Ευθύνη και πολιτική

Το παρόν προορίζεται να είναι το πρώτο σε μια σειρά άρθρων με κύριο θέμα την κρισιμότητα αλλά και την αναζωογόνηση της πολιτικής. Καταλαβαίνω πως δεν πρόκειται για εύκολο εγχείρημα, καθώς είναι δύσκολο να δοθούν «έτοιμες» απαντήσεις. Θεωρώ πως όλες οι έτοιμες απαντήσεις καθίστανται ήδη και αυτομάτως, από την στιγμή που διεκδικούν κάποια αυθεντία ή αλάθητο, ξεπερασμένες άρα και ανεπιθύμητες. Αν τα μεγάλα προβλήματα, όπως είναι και αυτό της πολιτικής, ήταν ζήτημα κάποιων φαινών ιδεών και κάποιων ταλαντούχων πολιτών από τους οποίους αυτές εκπορεύονται, τότε ήδη θα τα είχαμε λυμένα. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Επομένως, κάτι άλλο λείπει, κάτι άλλο χρειάζεται.

Θεωρώ πολύ πιο γόνιμη προοπτική μια στάση πολλών ερωτημάτων αντί απαντήσεων, καθώς και μιαν αυξανόμενη συμμετοχή πολλών πολιτών στις διεργασίες της σκέψης και του προβληματισμού. Από μια τέτοια στάση νομίζω πως μπορούμε να περιμένουμε πολλά περισσότερα.

Θα θέσω ενδεικτικά μερικά, σοβαρά πιστεύω, ερωτήματα

1. Αξίζει τον κόπο να ασχολούμαστε με την πολιτική; Η

απάντηση δεν είναι τόσο αυτονόητη, όσο εκ πρώτης όψεως θα μπορούσε να υποθέσει κάποιος, ιδιαίτερα από τη στιγμή που ορισμένοι έχουν φθάσει να ταυτίζουν την έννοια της πολιτικής με το σημερινό κομματικό φαινόμενο. Σε κάποιους, με διαμετρικά αντίθετες θέσεις, το ερώτημα καθ'αυτό φαντάζει τερατώδες: Ορισμένοι από αυτούς θεωρούν δεδομένο πως ο σύγχρονος άνθρωπος δεν έχει να κάνει τίποτα με την πολιτική, καθώς αυτή είναι ανούσια, αθεράπευτα διαβρωμένη από συμφέροντα και φιλοδοξίες, ενώ, ταυτόχρονα, ο σύγχρονος άνθρωπος έχει πετύχει ένα σημαντικό βαθμό αυτονομίας και ελευθερίας μέσω της τεχνολογίας και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου. Άλλοι, αντίθετα, καταγράφουν ακόμα και τη λεκτική αμφισβήτηση της πολιτικής ως ένα είδος ξεπεσμού της σύγχρονης ζωής.

2. Ποια είναι η διάσταση που δίνουμε στην πολιτική;
3. Ποια τα περιθώρια συμμετοχής των πολιτών σε αυτό το πεδίο δράσης και στοχασμού της ανθρωπότητας;
4. Περαιτέρω, οι διαμορφωμένοι θεσμοί καθώς και οι αντιλήψεις για την πολιτική έχουν την φέρουσα ικανότητα να σηκώσουν το «βάρος» και την ένταση που συνιστούν οι ίδιοι οι πολίτες σήμερα, εξοπλισμένοι καθώς είναι με ένα άνευ προηγουμένου επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων (υπαρκτών ή εν δυνάμει) με τις οποίες τους έχουν εξοπλίσει η εκπαίδευση και η τεχνολογία;
5. Εάν θεωρούμε σημαντική ή και κρίσιμη την πολιτική για την ζωή μας, ποια κρίνουμε ότι μπορούν να είναι τα βήματα βελτίωσης της σχέσης πολίτη και πολιτικής;

Αυτά και πολλά άλλα ερωτήματα θα μας απασχολήσουν σε αυτή την σειρά άρθρων. Εν τω μεταξύ κρίνω σκόπιμο να αρχίσω από τον προβληματισμό και την προσέγγιση μιας σημαντικής έννοιας, αυτήν της ευθύνης, για την οποία υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις.

Η ευθύνη: Βάρος ή ισχύς για τον πολίτη;

Πολλοί θεωρούν ότι η απόδοση ευθυνών στον πολίτη και η ανάληψη εκ μέρους του αυτών των ευθυνών δεν είναι άλλο από την καμουφλαρισμένη προσπάθεια των κυβερνώντων να αποσείσουν τις δικές τους ευθύνες ώστε να εξουσιάζουν αδιατάρακτα μειώνοντας το λεγόμενο «πολιτικό κόστος».

Άλλοι, οραματιστές και λογοτέχνες, φθάνουν στο σημείο να αποθεώνουν την έννοια της ευθύνης. Θυμόμαστε τον Καζαντζάκη στην «Ασκητική» να λέει: «Ν' αγαπάς την ευθύνη. Να λες: Εγώ, εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γης. Αν δε σωθεί, εγώ φταίω».

Είναι βέβαια εύκολο στα πλαίσια ενός λογοτεχνικού έργου να εκφράσει κάποιος ακραίες εφέσεις, ωραιοποιήσεις ανθρωπίνων καταστάσεων, μακρόπνοες στοχεύσεις, που μπορεί να δημιουργούν αντίστοιχες εφέσεις και συναισθηματικές εξάρσεις στους αναγνώστες, αλλά πολύ αμφιβάλλω αν μπορούν να σφυρηλατήσουν αληθινές στάσεις ζωής ή έστω να αποτελέσουν ένα ισχυρό και αξιόλογο έναυσμα.

Από την άλλη, σε σχέση με τον πρώτο προβληματισμό, έχω τη γνώμη πως οι ευθύνες είναι αυτοτελείς και ακέραιες και για τους κυβερνώντες και για τους κυβερνωμένους. Και για κάποιον που θα διαμαρτυρηθεί λέγοντάς μου ότι εξισώνω αυτόν που μπορεί να κάνει μεγάλο κακό με εκείνον που μπορεί να κάνει μικρό, θεωρώντας (και ορθά) εκτός των άλλων καταστροφική και δηλητηριαστική την δύναμη του κακού παραδείγματος από εκείνους που βρίσκονται στο προσκήνιο, απαντώ περνώντας στην ουσία της επιχειρηματολογίας μου.

Είναι η κακή εικόνα που έχουμε για την ευθύνη, που μας κάνει να την αποφεύγουμε και να την αποστρεφόμεστε. Αυτό όμως ταιριάζει περισσότερο στην παιδική κατάσταση της ανθρωπότητας, η οποία, σαν τα παιδιά, αναλαμβάνει όσο το δυνατόν λιγότερες ευθύνες και οπωσδήποτε όχι εκείνες του εαυτού της, τρομάζοντας και κρυβόμενα όπως τα παιδιά που θέλουν να αποφύγουν την

τιμωρία. Χάρη σε αυτό το τρόμαγμα και την αποφυγή της ευθύνης βρίσκουν ευκαιρία οι πιο φιλόδοξοι και δραστήριοι από εμάς λέγοντας: Μην ανησυχείτε, εμείς πρόθυμα αναλαμβάνουμε τις ευθύνες όλων με ένα μικρό αντίτιμο: Την εξουσία. Και είναι βέβαια, συνήθως, οι πιο ακατάλληλοι, καθώς όσο μεγαλύτερη η φιλοδοξία τόσο μεγαλύτερη η ακαταλληλότητα να διαχειριστείς τα κοινά.

Αλλά η ζωή της κοινότητας, του κράτους, ακόμα και του πλανήτη τελικά, είναι δική μας και οι ευθύνες επίσης δικές μας. Έτσι η ανάληψη ευθύνης δεν είναι άλλο από το αποφασιστικό πέρασμα από την ανωριμότητα του παντοτινά «αθώου» στην ωριμότητα εκείνου που παίρνει τις αποφάσεις που τον αφορούν και είναι χαρούμενα υπόλογος για αυτές. Πρόκειται για την ωριμότητα που καταργεί τη διάκριση εξουσιάζοντος και εξουσιαζομένου, καθώς, μαζί με την ανάληψη της ευθύνης, έρχεται και η πραγμάτωση της υλοποίησης όσων υπαγορεύει η ευθύνη η ίδια.

Κατά τη γνώμη μου, κάθε προσπάθεια για αναζωογόνηση της πολιτικής αρχίζει με την ανάληψη της ευθύνης για την ζωή μας, με όσα αυτή συνεπάγεται, από όσο το δυνατό περισσότερους πολίτες. Η ευθύνη είναι η «Λυδία Λίθος» που οριοθετεί δυναμικά τα σύνορα ανάμεσα στον παθητικό άνθρωπο που υποχρεωτικά εξουσιάζεται και τον πολίτη που παίρνει τη ζωή του στα χέρια του και **ούτε εξουσιάζει ούτε εξουσιάζεται.**

Σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή επιμένουμε να μην αναλαμβάνουμε ευθύνες, παραμένοντας άενα στην κατάσταση του διαμαρτυρόμενου αποδέκτη αποφάσεων άλλων, οι οποίοι θα φταίνε, δήθεν θα «λογοδοτούν», θα ξανακάνουν τα ίδια και άντε πάλι από την αρχή, ενώ εμείς ενεοί και παραπονεμένοι θα αναθεματίζουμε τους «κακούς» εκπροσώπους μας που μόνο αυτοί μπορούν να φταίνε, ενώ ξέρουμε εκ των προτέρων τι ακριβώς θα γίνει, ε, τότε ποιον μπορούμε να κατηγορούμε για την μοίρα μας;

Θυμάμαι μια αραβική παροιμία: «*Με γέλασες μια φορά ντροπή σου. Με γέλασες δυο φορές ντροπή μου*». Τώρα, όταν οι φορές είναι όχι δύο αλλά πολλές, τι μπορούμε να πούμε;

23-7-2021

Γιάννης Παρασκευουλάκος

Μέλος ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

εικόνα : People – Pavel Filonov (1930) / WIKIART